

ZAKON O ZAŠTITI NA RADU

("Službeni glasnik RS",
br.42/91, 53/93, 67/93, 48/94 i 42/98)

Deo prvi

OSNOVNE ODREDBE

Clan 1.

Zaposleni (u daljem tekstu: radnik) ostvaruje zaštitu na radu u skladu sa ovim zakonom, propisima o merama i normativima zaštite na radu, opštim aktom i kolektivnim ugovorom.

Zaštitu na radu obezbeđuju i sprovode preduzeca, udruženja, banke, organizacije za osiguranje, zadruge i druge organizacije koje obavljaju privrednu delatnost, ustanove i druge organizacije koje obavljaju delatnost javnih službi i druga domaca i strana fizička i pravna lica koja zapošljavaju radnike (u daljem tekstu: preduzeca).

Odredbe ovog zakona primenjuju se i na radnike zaposlene u državnom organu, organu teritorijalne autonomije i lokalne samouprave, ako zakonom nije drukcije određeno.

U preduzecu u kome nije organizovan sindikat, pitanja i odnosi iz zaštite na radu koji se prema zakonu, opštem i posebnom kolektivnom ugovoru uređuju pojedinacnim kolektivnim ugovorom, uređuje se ugovorom o radu, u skladu sa zakonom.

Clan 2.

Zaštita na radu je sastavni deo organizacije rada i radnog procesa.

Zaštita na radu obuhvata mere i sredstva koja su neophodna za ostvarivanje bezbednih uslova rada.

Bezbedni uslovi rada ostvaruju se primenom savremenih tehnickih, organizacionih, zdravstvenih, socijalnih i drugih mera i sredstava zaštite na radu kojima se obezbeđuje:

1. da se radna sredina projektuje, izgrađuje i održava tako da se rad obavlja prema prirodi

posla, primenom mera zaštite od opasnosti po život i zdravlje radnika;

2. da se radni uslovi prilagode fizickim i psihickim osobinama i sposobnostima radnika, a tehnologija i organizacija rada postave tako da radnik obavlja poslove u optimalnom položaju;

2a. da elektricne instalacije i instalacije fluida budu projektovane, izvedene i održavane uskladu sa tehnickim propisima, JU standardima i propisima o zaštiti na radu, na nacin koji obezbeđuje odgovarajucu sigurnost radnika;

3. da u radnim i pomocnim prostorijama, odnosno na mestima rada hemijske, fizicke i biološke štetnosti ne budu iznad dozvoljenih granica, a mikroklima i osvetljenje u skladu sa propisanim normativima, tehnickim merama, JU standardima i propisima o zaštiti na radu za delatnost koja se obavlja u tim prostorijama i na tim radnim mestima;

4. da mašine, alati, oprema i druga tehnicka sredstva budu projektovana, postavljena i upotrebljiva na nacin koji obezbeđuje odgovarajucu sigurnost radnika;

5. da se opasne materije, koje mogu prouzrokovati profesionalna oboljenja ili povrede na radu, mogu da upotrebljavaju samo u uslovima koji obezbeđuju odgovarajucu sigurnost radnika i zaštitu životne sredine;

6. da se sredstva i oprema licne zaštite upotrebljavaju samo kada ne postoji mogucnost primene drugih odgovarajucih mera zaštite na radu.

Clan 3.

Pravo na zaštitu na radu imaju:

1. radnici u preduzecu;

2. lica koja se po bilo kom osnovu nalaze na radu, ucenici i studenti na prakticnoj nastavi i strucnoj praksi u preduzecu;

3. ucenici, odnosno studenti u toku prakticne nastave, ferijalne i strucne prakse u obrazovnim organizacijama (radionice, ekonomije, kabineti, laboratorije i dr.);

4. lica na strucnom osposobljavanju, prekvalifikaciji ili dokvalifikaciji;

5. lica na profesionalnoj rehabilitaciji;

6. učenici dobrovoljnih i javnih radova organizovanih u opštem interesu (izgradnja puteva, vodovoda i sl.), omladinskih radnih akcija i takmicenja (proizvodna, sportska i dr.);

7. lica koja se nalaze na izdržavanju kazne dok rade u privrednoj jedinici ustanove za izdržavanje kazne (radionice, radilišta i sl.) i na drugom mestu rada.

Zaštitu na radu iz stava 1. tac. 1, 2. i 5. ovog clana obezbeđuje preduzeće, iz tac. 3. i 4. obrazovna organizacija, tacke 6. organizator radova, akcija i takmicenja, i iz tacke 7. ustanova za izdržavanje kazne.

Clan 4.

Planovima i programima vaspitno-obrazovnog rada osnovnog, srednjeg, višeg i visokog obrazovanja, kao i stručnog osposobljavanja, obezbeđuje se da učenici, studenti i lica na stručnom osposobljavanju sticu odgovarajuća znanja iz materije zaštite na radu.

Clan 5.

Kada zbog uvođenja nove tehnologije nisu propisane mere zaštite na radu, preduzeće, do donošenja odgovarajućih propisa, primenjuje opšte priznate mere zaštite na radu.

Opšte priznatom merom, u smislu stava 1. ovog clana, smatra se mera kojom se može otkloniti opasnost pri radu ili smanjiti štetnost po zdravlje radnika, ako se ta mera, zavisno od stepena razvoja privrede, može sprovesti.

Drugi deo

OBEZBEĐIVANJE ZAŠTITE NA RADU

1. Zajednicke odredbe

Clan 6.

Preduzeće je dužno da preduzima odgovarajuće mere za zaštitu zdravlja i bezbednost radnika, kao i da sprečava profesionalna oboljenja, i to:

1. da smanjuje rizike u procesu rada od mehanickog povređivanja, opasnost dejstva

elektricne struje, opasnih materija, eksplozije i sl.;

1a. da na radnom mestu na kome se u tehnološkom procesu pojavljuju hemijske, fizicke i biloške štetnosti po zdravlje radnika, njihovu prisutnost otkloni ili svede u dozvoljene granice, a mikroklimu i osvetljenje obezbedi u skladu sa tehnickim propisima i JU standardima;

2. da prilagodava rad radniku, narocito u pogledu koncipiranja radnog mesta, izbora opreme i oruda za rad kao i metoda rada i proizvodnje radi ublažavanja jednodimenzionalnosti u procesu rada;

3. da kada je tehnicki moguće, zameni opasne komponente u proizvodnji sa bezopasnim ili manje opasnim;

4. da sprovodi mere prevencije u tehnologiji, organizaciji rada i radnim uslovima;

5. da daje uputstva za rad sa odgovarajućim merama zaštite na radu radnicima, a za rad na radnim mestima na kojima postoji povećana mogućnost povređivanja ili pojave štetnosti po zdravlje radnika da uputstva daje u pismenom obliku;

6. da ceni zdravstveno stanje radnika i njihovu bezbednost pri radu;

7. da osposobljava radnika za bezbedan rad;

8. da preduzima odgovarajuće mere da se samo radnicima koji su dobili odgovarajuća uputstva dozvoljava pristup u zone opasnosti.

Clan 7.

Kad na gradilištu odnosno radilištu ili u procesu rada više preduzeća istovremeno izvode radove na istom prostoru svako preduzeće je dužno da organizuje rad na način i sredstvima kojima se obezbeđuje zaštita svih radnika.

Ako preduzeća iz stava 1. ovog clana zajednicki organizuju sprovođenje mera zaštite na radu pismenim sporazumom utvrđuju način organizovanja i sprovođenja zaštite na radu izvore sredstava za njeno sprovođenje i druga međusobna prava i obaveze.

Clan 8.

Investitor novih ili rekonstruisanih objekata namenjenih za radne i pomocne prostorije i

objekata gde se tehnološki proces obavlja na otvorenom prostoru, dužan je da preduzecu, koje izrađuje tehničku dokumentaciju, obezbedi odgovarajući tehnološko-projektni zadatak, sa definisanim parametrima uslova rada i bezbednosti na radu.

Clan 9.

Preduzece koje izrađuje tehničku dokumentaciju za objekte namenjene za radne i pomocne prostorije i objekte gde se tehnološki proces rada obavlja na otvorenom prostoru, dužno je da:

1. pri izradi tehnicke dokumentacije ugradi propisane mere zaštite na radu u skladu sa tehnološkim projektnim zadatkom;

2. uz tehničku dokumentaciju izradi prilog o zaštiti na radu na koji se stavlja i naziv tehnicke dokumentacije na koju se taj prilog odnosi, sa naznakom svih opasnosti po život i štetnosti po zdravlje radnika i gradana koji mogu da se pojave pri korišćenju objekta i merama koje su projektovane da se ove opasnosti otklone, a štetnosti otklone ili svedu u dozvoljene granice.

Prilog iz stava 1. tacka 2. ovog clana izrađuje se za svaki objekat, odnosno deo objekta ili instalacije ako je predmet izrade tehnicke dokumentacije samo deo objekta ili instalacija, i sadrži izjavu sa potpisom odgovornog projektanta kojom se potvrđuje da su ispunjene propisane mere zaštite na radu.

Clan 10.

Investitor je dužan da, uz zahteve organu nadležnom za izdavanje odobrenja za izgradnju, odnosno rekonstrukciju objekta iz clana 8. ovog zakona, priloži i mišljenje ovlašćenog preduzeca za zaštitu na radu na tehničku dokumentaciju i na predlog o zaštiti na radu, da su tehnička dokumentacija i prilog o zaštiti na radu izradeni u skladu sa propisima o zaštiti na radu i da je obezbedena zaštita radnika u objektu za koji je izradena tehnička dokumentacija, odnosno da su ispunjeni uslovi iz tehnološko-projektnog zadatka za obavljanje tehnološkog procesa.

Clan 11.

Komisija za tehnicki pregled izgradenog, odnosno rekonstruisanog objekta dužna je da prilikom pregleda izgradenog, odnosno rekonstruisanog objekta utvrdi da li su primenjene mere zaštite na radu iz tehnicke dokumentacije.

Clan 12.

Preduzece koje proizvodi postrojenja, mašine, uredaje i alate (u daljem tekstu: oruda za rad), dužno je da pri projektovanju, konstruisanju i proizvodnji oruda za rad primeni propisane tehnicke mere, JU standarde i mere zaštite na radu.

Preduzece koje proizvodi oruda za rad na mehanizovan pogon, dužno je da uz svako proizvedeno orude priloži na srpskom jeziku:

1. uputstvo za upotrebu i bezbedan rad;
2. uputstvo za održavanje sa propisanim rokovima pregleda;
3. propisanu javnu ispravu, i
4. izveštaj o rezultatima ispitivanja oruda za rad kojim se dokazuje da su primenjene mere zaštite na radu i da je orude bezbedno za rad.

Prilikom prodaje, odnosno isporuke oruda za rad na mehanizovani pogon preduzece je dužno da, uz svako orude, priloži dokumentaciju propisanu u stavu 2. ovog clana.

Orudem za rad na mehanizovani pogon, u smislu ovog zakona, smatraju se: postrojenja, mašine, uredaji i alati koji se pokrecu motornim pogonom, odnosno ugradenom pogonskom jedinicom (elektromotorom, motorom sa unutrašnjim sagorevanjem i drugom pogonskom jedinicom) i koji se koriste u tehnološkim procesima.

Clan 13.

Preduzece koje proizvodi oruda za rad na mehanizovan pogon dužno je da na orudu postavi tablicu, sa nazivom firme, brojem javne isprave i velikim slovom "Z".

Preduzece iz stava 1. ovog clana mora u uputstvu za upotrebu i bezbedan rad izricito da

naznaci i upozori da je upotreba oruda za rad bezbedna, samo uz potpuno poštovanje priloženih uputstava.

Clan 14.

Preduzece koje je izvršilo rekonstrukciju, odnosno izmenu na orudu za rad koje je u upotrebi ima obaveze proizvođača koje su utvrđene ovim zakonom.

Clan 15.

Preduzece koje proizvodi sredstva i opremu licne zaštite za koja nije propisan JU standard dužno je da pri projektovanju i konstrukisanju, odnosno pri proizvodnji primenjuje propisane mere zaštite na radu.

Preduzece iz stava 1. ovog clana dužno je da na proizvedenom sredstvu utisne broj javne isprave, veliko slovo "Z" i firmu, kao i da uz proizvodno sredstvo i opremu licne zaštite priloži na srpskom jeziku:

1. uputstvo za upotrebu i održavanje sa rokom upotrebe;

2. izveštaj o rezultatima ispitivanja sredstava i opreme licne zaštite kojim se dokazuje da su primenjene mere zaštite na radu i da je obezbedena zaštita radnika;

3. propisanu javnu ispravu.

Prilikom prodaje, odnosno isporuke sredstava i opreme licne zaštite, preduzece je dužno da uz svako sredstvo i opremu licne zaštite priloži dokumentaciju propisanu u stavu 2. ovog clana.

Clan 16.

Preduzece koje proizvodi opasne materije dužno je da prilikom isporuke, uz proizvedenu opasnu materiju, priloži na srpskom jeziku;

1. uputstvo za upotrebu i bezbedan rad;

2. uputstvo za transport, prenošenje, skladištenje i čuvanje;

3. uputstvo za uklanjanje i uništavanje opasne materije i ambalaže;

4. uputstvo o pružanju medicinske prve

pomoci povređenom radniku;

5. propisanu javnu ispravu sa identifikacionim podacima.

Prilikom prodaje, odnosno isporuke opasne materije preduzece je dužno da uz svaku opasnu materiju priloži dokumentaciju propisanu u stavu 1. ovog clana.

Opasnim materijama, u smislu ovog zakona, smatraju se eksplozivne, zapaljive, oksidirajuće, otrovne, gasne, zarazne, korozivne, kancerogene i radioaktivne materije utvrđene jugoslovenskim standardima i drugim propisima koje se koriste, skladište ili proizvode u procesima rada, kao i materije čija svojstva vezana za neke supstance mogu da budu opasne po život i zdravlje radnika.

Clan 16a.

Ako preduzece od proizvođača ili preduzeća koje obavlja promet oruda za rad na mehanizovani pogon iz clana 12. stav 1, od proizvođača ili preduzeća koje obavlja promet sredstava i opreme licne zaštite iz clana 15. stav 1. i od proizvođača i preduzeća koje obavlja promet opasne materije iz clana 16. stav 1. ovog zakona, nije pribavilo prilikom kupovine propisana uputstva, izveštaj o rezultatima ispitivanja i propisanu javnu ispravu, dužno je da, pre puštanja u rad oruda za rad na mehanizovani pogon, odnosno pre upotrebe sredstava i opreme licne zaštite i korišćenja opasne materije, od ovlašćenog preduzeća koje se bavi poslovima zaštite na radu, pribavi stručni nalaz.

Stručni nalaz iz stava 1. ovog clana sa potpisom od ovlašćenog stručnog lica, mora da sadrži izveštaj sa rezultatima ispitivanja, uputstva predviđena u clanu 12. stav 2, clanu 15. stav 2. i clanu 16. stav 1. ovog zakona, sa zaključkom u kome se konstatuje da li su oruda za rad na mehanizovan pogon bezbedna za rad, sredstva i oprema licne zaštite pouzdana za namensku upotrebu, kao i da sadrži propisane identifikacione podatke za ispitane opasne materije.

Ako se u postupku pregleda i ispitivanja u smislu stava 1. ovog clana utvrde nedostaci iz

oblasti zaštite na radu, preduzece ne može da koristi orude za rad, opasnu materiju, odnosno sredstva i opremu licne zaštite dok se ne otklone utvrđeni nedostaci.

Clan 17.

Narucilac oruda za rad na mehanizovan pogon, odnosno sredstva i opreme licne zaštite, prilikom kupovine dostavlja uvozniku uslove u pogledu zaštite na radu koje moraju da ispunjavaju uvezena oruda, odnosno sredstva i oprema licne zaštite.

Preduzece koje je uvoznik oruda za rad na mehanizovan pogon, odnosno sredstva i opreme licne zaštite, dužno je da kupoprodajnim ugovorom obezbedi garanciju da oruda za rad na mehanizovani pogon, odnosno sredstva i opreme licne zaštite, odgovaraju medunarodnim konvencijama, tehnickim propisima i propisanim merama o zaštiti na radu i da od inostranog isporucioca pribavi uputstvo za upotrebu i bezbedan rad oruda za rad; održavanje oruda za rad; upotrebu i održavanje sredstava i opreme licne zaštite, kao i javnu ispravu za oruda za rad i sredstva i opremu licne zaštite i da ih prevede za potrebe narucioca na srpskom jeziku.

Preduzece koje obavlja promet uvezenih oruda za rad na mehanizovani pogon, odnosno sredstva i opreme licne zaštite, dužno je da pri njihovom stavljanju u promet priloži dokumentaciju iz stava 2. ovog clana prevedenu na srpski jezik.

Clan 17a.

Preduzece koje je uvoznik opasnih materija dužno je da kupoprodajnim ugovorom obaveže inostranog isporucioca da uz uvezenu opasnu materiju priloži uputstva iz clana 16. stav 1. ovog zakona i propisanu javnu ispravu sa identifikacionim podacima.

Preduzece koje je uvoznik opasnih materija dužno je da propisana uputstva i javnu ispravu sa identifikacionim podacima iz stava 1. ovog clana prevede za potrebe narucioca.

Preduzece koje obavlja promet uvezenih

opasnih materija može staviti u promet opasnu materiju samo ako za tu materiju obezbedi propisanu dokumentaciju iz stava 1. ovog clana.

Clan 18.

Određbe clana 16a ovog zakona primenjuju se i u slucaju kad preduzece, prilikom kupovine od uvoznika ili preduzeca koje obavlja promet uvezenih oruda za rad na mehanizovani pogon, odnosno sredstva i opreme licne zaštite ili opasnih materija, nije pribavilo propisana uputstva i javnu ispravu.

Clan 19.- briše se

Clan 20.

Preduzece koje izvodi radove na izgradnji ili rekonstrukciji gradevinskog objekta i promeni tehnološkog procesa duže od sedam dana, dužno je da izradi propisan elaborat o uredenju gradilišta koji uz prijavu o pocetku radova dostavlja nadležnoj inspekciji rada, najkasnije osam dana pre pocetka rada.

Preduzece na gradilištu obezbeduje, održava i sprovodi mere zaštite na radu u skladu sa elaboratom o uredenju gradilišta.

Preduzece koje izvodi radove, u periodu kracem od sedam dana ili izvodi zanatske radove u samom objektu (molersko-farbarske, keramicarske, parketarske i sl.), nije dužno da izradi propisan elaborat i da ga uz prijavu o pocetku radova, u smislu stava 1. ovog clana, dostavi nadležnoj inspekciji rada.

Clan 21.

Preduzece može da koristi radne i pomocne prostorije sa pripadajucim instalacijama, uredajima i opremom, oruda za rad i alate, opasne materije, sredstva i opremu licne zaštite, konstrukcije i objekte kolektivne zaštite, pomocne konstrukcije i objekte koji se privremeno koriste za rad i kretanje radnika i objekte gde se proces rada obavlja na otvorenom prostoru:

1. ako odgovaraju propisima zaštite na radu, JU standardima ili tehničkim normativima, i

2. ako se redovno održavaju u ispravnom stanju o čemu se vodi stalna evidencija.

Konstrukcijama i objektima kolektivne zaštite, u radnim i pomoćnim prostorijama i u krugu preduzeća, u smislu ovog zakona, smatra se zaštita na prelazima, prolazima i prilazima; zakloni od toplotnih i drugih zračenja i zaštita od udara električne struje.

Pomoćnim konstrukcijama i objektima, u smislu ovog zakona, smatra se konstrukcija i objekti koji se privremeno koriste za rad i kretanje radnika (skele, radne platforme, tunnelske podgrade, konstrukcije za sprečavanje odrona zemlje pri kopanju dubokih rovova i sl.).

Pri promeni tehnološkog procesa preduzeće je dužno da pre početka rada investicioni objekat sa pripadajućim orudima za rad i instalacijama prilagodi novom tehnološkom procesu.

Sredstvima i opremom lične zaštite, u smislu ovog zakona, smatraju se odeća, obuća i drugi predmeti i uređaji koji služe za sprečavanje povreda, profesionalnih oboljenja i drugih štetnih posledica.

Član 22.

Preduzeće je dužno da oruda za rad, električne instalacije i instalacije fluida održava u ispravnom stanju, a u toku korišćenja i premeštanja na drugo mesto rada dužno je da ih pregleda i proverava njihovu ispravnost.

Pregleda i proveru ispravnosti oruda za rad, električnih instalacija i instalacija fluida, u smislu stava 1. ovog člana, može da vrši preduzeće za svoje potrebe, kao i ovlašćeno preduzeće.

Obim, način i rokove pregleda i ispitivanja oruda za rad, električnih instalacija i instalacija fluida, postupak njihovog održavanja u ispravnom stanju i vođenje evidencije o održavanju, uređuje se aktom preduzeća.

Član 22a.

Ministar za rad propisuje opšte i posebne mere

zaštite na radu.

2. Periodični pregledi i ispitivanja

Član 23.

Radi utvrđivanja da li korišćenje propisanih oruda za rad, predstavlja određen rizik za sigurnost ili zdravlje radnika i da li su primenjene propisane mere zaštite na radu, preduzeće je dužno da vrši preglede i ispitivanja oruda za rad na način i u rokovima utvrđenim uputstvom proizvođača, tehničkim propisima i JU standardima.

Ako uputstvom proizvođača, tehničkim propisima i JU standardom nisu predviđeni drugi rokovi, preduzeće je dužno da oruda za rad iz stava 1. ovog člana pregleda i ispituje:

1. pre prve upotrebe;

2. posle rekonstrukcije ili havarije;

3. pre korišćenja na novom mestu upotrebe ako su oruda premeštena sa jednog na drugo mesto rada (dizalice i sl.);

4. najkasnije u roku od tri godine od dana prethodnog pregleda i ispitivanja.

Član 24.

Preduzeće je dužno da pre puštanja u rad novih, odnosno rekonstruisanih električnih i gromobranskih instalacija, izuzev protiv eksplozijsko zaštićenih instalacija i uređaja, obezbedi dokaze o njihovoj ispravnosti od strane preduzeća registrovanih za projektovanje ili izvođenje električnih i gromobranskih instalacija i ovlašćenih rešenjem ministarstva nadležnog za poslove rada, pod uslovom da nisu projektanti, odnosno izvođači instalacija.

Preduzeće je dužno da od ovlašćenog preduzeća koje se bavi zaštitom na radu kao svojom delatnošću pribavi stručni nalaz o primenjenim merama protiv eksplozijske zaštite, pre puštanja u rad protiv eksplozijsko zaštićenih uređaja i električnih instalacija, kao i u roku od tri godine od dana prethodnog pregleda.

Clan 25.

Preduzece je dužno da vrši ispitivanja u radnim i pomocnim prostorijama u kojima se pri radu koriste ili proizvode štetne i opasne materije, radi utvrđivanja da li radna sredina odgovara uslovima utvrđenim propisima o zaštiti na radu.

Preduzece je dužno da vrši ispitivanja u prostorijama u kojima se pri procesu rada pojavljuju:

1. hemijske štetnosti (gasovi, pare, dim i prašina);
2. fizicke štetnosti (buka, vibracija i štetna zracenja, osim jonizujucih);
3. osvetljenost;
4. biološke štetnosti.

Preduzece je dužno da vrši ispitivanja mikroklimе u radnim i pomocnim prostorijama (u letnjem i zimskom periodu).

Ispitivanje mikroklimе vrši se i u letnjem i u zimskom periodu.

Ispitivanja mikroklimе ne vrši se u prostorijama u kojima tehnološki postupak uslovljava određene klimatske uslove.

Clan 25a.

Preduzece je dužno da vrši pregled i ispitivanja izolacionih aparata za zaštitu organa za disanje.

Pregled i ispitivanja, u smislu stava 1. ovog clana, preduzece vrši pre prve upotrebe i najkasnije u roku od godinu dana od dana prethodnog pregleda i ispitivanja.

Clan 26.

Ispitivanja iz clana 25. ovog zakona preduzece je dužno da izvrši najkasnije u roku od godinu dana od pocetka rada objekta, odnosno promene tehnološkog procesa, rekonstrukcije objekta (uredaji za zagrevanje, ventilacije i klimatizacije) ili zamene tehnoloških kapaciteta, odnosno u roku od tri godine od prethodnog ispitivanja hemijskih i fizickih štetnosti, a osvetljenosti i mikroklimе u roku od šest godina od prethodnog ispitivanja.

Clan 27.

Preglede i ispitivanja iz cl. 16a, 18, 22, 23, 25, i 25a ovog zakona može da vrši preduzece koje ispunjava propisane uslove u pogledu obezbedenja odgovarajucih strucnih kadrova, tehnicke opreme i metodologije vršenja određenih ispitivanja.

Ministarstvo nadležno za poslove rada, propisuje uslove iz stava 1. ovog clana za vršenje pregleda i ispitivanja, kao i nacin davanja i oduzimanja ovlašćenja.

Clan 28.

Preduzece može da daje mišljenje na tehnicku dokumentaciju i na predlog o zaštiti na radu, u smislu clana 10. ovog zakona, ako ispunjava propisane uslove u pogledu broja i vrste strucnih kadrova, ako su ovi poslovi upisani u sudski registar i ako je za to ovlašćeno rešenjem ministarstva nadležnog za poslove rada.

Ministarstvo nadležno za poslove rada vrši kontrolu da li preduzeca koja su ovlašćena za vršenje strucnih poslova iz stava 1. ovog clana i cl. 27. i 41. ovog zakona obavljaju te poslove u skladu sa odredbama ovog zakona i propisima donetim na osnovu ovog zakona.

Clan 29.

Preduzece koje vrši ispitivanja iz cl.16a, 18, 22, 23, 24, 25. i 25a ovog zakona, dužno je da u roku od mesec dana od dana izvršenog ispitivanja sastavi zapisnik o strucnom nalazu i rezultatima ispitivanja sa zakljuckom da li su obezbedene mere zaštite na radu i da ga dostavi podnosiocu zahteva.

3. Radna mesta sa posebnim uslovima rada

Clan 30.

Kolektivnim ugovorom utvrđuju se kriterijumi za utvrđivanje radnih mesta sa posebnim uslovima rada u pogledu povecanog rizika za

zdravlje radnika, specificnosti radnog mesta i tehnološkog procesa.

Clan 31.

Posebnim uslovima rada, u smislu ovog zakona, smatraju se narocito:

1. uslovi rada u kojima postoji povecani rizik od povredivanja, nastanka profesionalnih oboljenja i oštećenja (rad u prostorijama zagađenim hemijskim, fizickim i biološkim štetnostima; rad pod dejstvom štetnih zracenja; rad na visokoj ili niskoj temperaturi; rad na visini, pod vodom i drugi uslovi rada koji štetno uticu na zdravlje radnika);

2. specificni tehnološki procesi u kojima ne postoji mogucnost primene pojedinih propisanih mera zaštite na radu;

3. specificni zahtevi radnog mesta koji, u cilju bezbednog rada, uslovljavaju posebne zdravstvene, fizicke i psihofizicke sposobnosti radnika za rad.

Clan 32.

Radnik se upucuje na prethodni lekarski pregled pre rasporedivanja na radno mesto sa posebnim uslovima rada kao i periodicno u toku rada.

Lekarski pregled se vrši na nacin, po postupku i u rokovima utvrđenim propisima o zaštiti na radu.

Prethodnim lekarskim pregledima radnika utvrđuje se zdravstvena sposobnost radnika i daje ocena o ispunjavanju uslova za rasporedivanje na radna mesta sa posebnim uslovima rada.

Periodicnim lekarskim pregledima radnika utvrđuje se zdravstveno stanje radnika i daje ocena o ispunjavanju uslova za dalji rad na određenom radnom mestu.

Clan 33.

Prethodne i periodicne lekarske preglede radnika mogu vršiti zdravstvene ustanove sa

organizovanom službom medicine rada koje imaju propisanu opremu, prostorije i strucni kadar.

Poslovima iz stava 1. ovog clana mogu da se bave zdravstvene ustanove za koje je rešenjem ministarstva nadležnog za poslove rada uz saglasnost ministarstva nadležnog za poslove zdravstva, utvrđeno da ispunjavaju propisane uslove za vršenje tih pregleda.

Clan 34.

Na radno mesto sa posebnim uslovima rada može da bude raspoređen radnik koji ispunjava uslove propisane opštim aktom kojim se utvrđuju radna mesta i uslovi za rad na tim radnim mestima i za koga je, na prethodnom, odnosno periodicnom lekarskom pregledu utvrđena zdravstvena sposobnost za bezbedan rad na tom radnom mestu.

Radnik za koga se na periodicnom pregledu utvrdi da više ne ispunjava uslove za rad na radnom mestu sa posebnim uslovima rada privremeno se raspoređuje na drugo odgovarajuće radno mesto, a ako takvog radnog mesta nema može da se uputi na invalidsku komisiju.

Privremeno raspoređivanje radnika iz stava 2. ovog clana traje do dana dostavljanja pravosnažnog rešenja invalidske komisije.

Clan 35.

Pri upucivanju radnika na lekarski pregled zdravstvenoj ustanovi se obavezno dostaljavaju podaci o posebnim uslovima rada sa naznakom štetnosti i opasnosti radnog mesta na koje je radnik raspoređen.

O rezultatima pregleda i nalazima prethodnog ili periodicnog lekarskog pregleda radnika zdravstvena ustanova vodi evidenciju i u roku od 15 dana od dana izvršenog pregleda radnika dostavlja propisan izveštaj preduzeću.

Ako se pri periodicnom pregledu ustanovi da je nastupilo oboljenje radnika u vezi sa radom ili se utvrde pocetni znaci takvog oboljenja, zdravstvena ustanova ce u roku od tri dana od dana utvrdivanja oboljenja obavestiti o tome preduzeće i nadležnu inspekciju rada

4. Organizovanje poslova zaštite na radu

Clan 36.

Preduzece je dužno da organizuje poslove zaštite na radu.

Broj radnika koji obavljaju strucne poslove zaštite na radu, zavisi od tehnološkog procesa, štetnosti po zdravlje radnika, broja zaposlenih, broja radnih mesta sa posebnim uslovima rada i drugih opasnosti.

Strucne poslove zaštite na radu može da obavlja radnik koji ima najmanje višu strucnu spremu smera zaštite na radu.

Strucne poslove zaštite na radu može da obavlja i radnik koji ima najmanje višu strucnu spremu odgovarajuće struke, u zavisnosti od delatnosti preduzeca.

Clan 37.

Radnik koji obavlja strucne poslove zaštite na radu dužan je da svakodnevno obilazi radna mesta i proverava da li su obezbedene mere zaštite na radu koje se odnose na:

1. upotrebu ispravnih oruda za rad sa obaveznim upustvom za bezbedan rad i njihovo održavanje;

1a periodicne preglede i ispitivanja propisanih oruda za rad, elektricnih instalacija, instalacija fluida i sredstava i opreme licne zaštite, kao i periodicna ispitivanja hemijskih, fizickih i bioloških štetnosti, osvetljenosti i mikroklimе u radnim i pomocnim prostorijama;

2. raspoređivanje radnika na radna mesta u skladu sa lekarskim izveštajem o zdravstvenom stanju;

3. obezbeđivanje ispravnih sredstava i opreme licne zaštite i njihovo korišćenje i održavanje na propisan način;

4. osposobljavanje radnika za bezbedan rad;

5. obustavu rada kada utvrdi neposrednu opasnost po život i zdravlje radnika ili zabranu korišćenja neispravnog oruda za rad, sredstava i opreme licne zaštite i obaveštava o obustavi rada rukovodeceg radnika, odnosno poslodavca;

6. primenu propisanih mera za poboljšanje

uslova rada na radnom mestu sa povecanim rizicima;

7. sprovođenje i primenu drugih mera koje su uredene aktom preduzeca.

5. Osposobljavanje radnika

Clan 38.

Preduzece je dužno da obezbedi da svaki radnik bude osposobljen za bezbedan rad, zašticen od povređivanja i zdravstvenih oštećenja i teorijski i prakticno osposobljen za rad na određenom radnom mestu.

Osposobljavanje radnika za rad na određenom radnom mestu, u smislu stava 1. ovog clana vrši se pri svakom raspoređivanju radnika, pri promenama u tehnološkom procesu, odnosno procesu rada kao i prilikom uvođenja nove ili promene postojeće opreme i oruda za rad.

Clan 39.

Osposobljavanje radnika vrši se u toku radnog vremena.

Osposobljavanje radnika koji obavljaju strucne poslove zaštite na radu vrši se posle radnog vremena i izvan preduzeca na način utvrđen aktom preduzeca.

Sredstva za osposobljavanje radnika obezbeđuje preduzece.

Preduzece je dužno da posle izvršene obuke proverí osposobljenost radnika za bezbedan rad.

Clan 40.

Preduzece je dužno da donese program o osposobljavanju radnika za bezbedan rad.

Ako preduzece nije u mogućnosti da obavi osposobljavanje radnika za bezbedan rad, može da ove poslove poveri ovlašćenom preduzecu za te poslove.

Clan 41.

Osposobljavanje radnika za bezbedan rad za potrebe trećih lica može da vrši preduzece koje

ispunjava propisane uslove u pogledu odgovarajucih strucnih kadrova i opremljenosti tehnickih sredstava i ako su ovi poslovi upisani u sudski registar.

Osposobljavanje radnika u smislu stava 1. ovog clana vrši se na osnovu posebnog programa za osposobljavanje radnika.

Ministarstvo nadležno za poslove rada propisuje uslove iz stava 1. ovog clana i utvrđuje ispunjenost tih uslova.

Clan 42.

Preduzece je dužno da svako lice koje se po bilo kom osnovu nalazi u radnoj prostoriji, krugu preduzeca ili gradilišta upozori na opasna mesta ili na štetnosti po zdravlje koje se javljaju u tehnološkom procesu, na zaštitne mere koje mora da primeni i da ga usmeri na bezbedne zone za kretanje.

Preduzece je dužno da preduzme mere za sprecavanje pristupa u krugu preduzeca ili u podrucju gradilišta licima i sredstvima saobracaja koja se bez osnova nalaze u njima, kao i zalutalim životinjama.

6. Prva pomoc i spasavanje

Clan 43.

Preduzece je dužno da za slucaj povrede ili iznenadne bolesti radnika obezbedi pružanje prve pomoci; da izvrši evakuaciju radnika na nacin koji je prilagoden prirodi delatnosti preduzeca; organizuje potrebne kontakte sa odgovarajucim službama, pre svega hitne pomoci, hitne medicinske nege, spasavanja i protivpožarne zaštite, kao i da osposobi odgovarajuci broj radnika za pružanje prve pomoci, spasavanje i evakuaciju radnika u slucaju moguće opasnosti.

Clan 44.

Preduzece je dužno da radniku povredenom na radu izda propisanu ispravu o povredi na radu odmah, a najkasnije u roku od 24 casa od dana

saznanja za ucinjenu povredu.

7. Evidencija

Clan 45.

Preduzece je dužno da vodi propisanu evidenciju o:

1. radnicima osposobljenim za rad na bezbedan nacin;

1a radnim mestima sa posebnim uslovima rada;

2. radnicima raspoređenim na radnim mestima sa posebnim uslovima rada, upucivanju tih radnika na prethodne i periodicne lekarske preglede, rokovima za vršenje periodicnih lekarskih pregleda i izveštajima o izvršenim pregledima;

3. izvršenim pregledima i ispitivanjima radne sredine, oruda za rad i sredstava i opreme licne zaštite;

4. povredama na radu;

5. profesionalnim oboljenjima;

6. invalidima rada, po kategorijama invalidnosti;

7. opasnim materijama.

Deo treci

PRAVA, OBAVEZE I ODGOVORNOSTI U OBEZBEĐENJU I SPROVOĐENJU ZAŠTITE NA RADU

1. Obaveze preduzeca prema inspekciji rada

Clan 46.

Preduzece je dužno da o svakoj smrtnoj, kolektivnoj i teškoj povredi na radu, eksploziji i havariji, kao i o pojavi koja bi mogla da ugrozi bezbednost radnika odmah, a najkasnije u roku od 24 casa izvesti nadležnu inspekciju rada.

Clan 47.

Preduzece je dužno da omoguci nadležnom

inspektoru rada ulazak u objekte u kojima se vrši nadzor u svako doba kad ima radnika na radu.

Preduzece je dužno da omogući inspektoru rada pri vršenju nadzora pregled pogona, radilišta, prostorija i oruda za rad, kao i da odredi radnika koji će inspektoru rada davati obaveštenja i podnositi na uvid potrebne isprave i podatke.

Na zahtev inspekcije rada obavezno se dostavljaju traženi podaci u vezi sa zaštitom na radu.

Preduzece je dužno da obavesti inspektora rada o podacima koji su utvrđeni kao poslovna tajna.

Clan 48.

Preduzece je dužno da u određenom roku otkloni utvrđene nedostatke ili nepravilnosti koje su naredene rešenjem inspektora rada i da u roku od 8 dana od dana isteka roka za otklanjanje utvrđenog nedostatka ili nepravilnosti, pismeno obavesti nadležnu inspekciju rada o izvršenju rešenja.

Clan 48a.

Preduzece je dužno da u određenom roku inspektoru rada dostavi dokaze o stabilnosti objekta i pomoćnih konstrukcija, ispravnosti instalacija, oruda za rad, sredstava i opreme licne zaštite i komfora radne sredine (prisutnosti hemijskih, fizičkih i bioloških štetnosti, kvaliteta osvetljenja i mikroklima).

Clan 49.

Preduzece je dužno da izvesti nadležnu inspekciju rada o početku svoga rada, rada svoje jedinice, kao i o promenama tehnološkog postupka ukoliko se tim promenama bitno menjaju uslovi rada, najkasnije osam dana pre početka rada.

Preduzece je dužno da, po prekidu rada, odnosno prestanka upotrebe objekta, dužeg od šest meseci ukoliko posebnim propisom nije drukcije određeno, izvesti inspekciju rada o ponovnom početku rada, odnosno upotrebi

objekta.

Clan 49a.

Ispunjenost propisanih uslova iz zaštite na radu utvrđuje ministarstvo nadležno za poslove rada.

Ministar za rad propisuje postupak utvrđivanja ispunjenosti propisanih uslova iz zaštite na radu.

Troškove postupka utvrđivanja ispunjenosti uslova u smislu stava 1. ovog clana snosi podnosilac zahteva.

Ministarstvo nadležno za poslove rada i ministarstvo nadležno za poslove finansija sporazumno utvrđuju visinu troškova postupka.

Sredstva ostvarena od naplacenih troškova za utvrđivanje ispunjenosti propisanih uslova iz zaštite na radu prihod su budžeta Republike Srbije.

2. Prava, obaveze i odgovornosti radnika, direktora i poslodavca

Clan 50.

Radnik je dužan da radi sa punom pažnjom radi bezbednosti svog života i zdravlja, kao i života i zdravlja ostalih radnika na koje njegov rad može da ima štetno dejstvo, da se pridržava utvrđenih mera zaštite na radu, da pravilno rukuje orudima za rad, opasnim materijama i postupa po uputstvu proizvođača, po uputstvu za bezbedan rad koje utvrdi preduzece, i da se stara o sprovođenju i unapređivanju zaštite na radu.

Radnik ima pravo i obavezu da namenski koristi sredstva i opremu licne zaštite, da pažljivo rukuje njima i da ih održava u ispravnom stanju.

Clan 51.

Kolektivnim ugovorom utvrđuju se koja sredstva i oprema licne zaštite pripadaju radniku.

Preduzece je dužno da radniku izda na upotrebu sredstava i opremu licne zaštite iz stava 1. ovog clana.

Clan 52.

Radnik je dužan da se pre početka rada na određenom radnom mestu upozna sa propisima i merama zaštite u vezi sa radom i sa organizovanjem i sprovođenjem zaštite na radu u preduzeću i podvrgne proveri osposobljenosti za bezbedan rad.

Clan 53.

Radnik koji radi na radnom mestu sa posebnim uslovima rada dužan je da obavi lekarski pregled na koji ga upućuje preduzeće.

Clan 54.

Radnik je dužan da odmah obavesti odgovornog radnika o kvarovima ili drugim nedostacima koji bi mogli ugroziti bezbednost na radu.

Odgovorni radnik je dužan da preduzima mere za otklanjanje kvarova ili drugih nedostataka koji bi mogli ugroziti bezbednost na radu.

Clan 54a.

Direktor je dužan da utvrdi:

1. obim, način i rokove pregleda i ispitivanja oruda za rad, električnih instalacija i instalacija fluida, postupak njihovog održavanja u ispravnom stanju i vodenja evidencije o održavanju (clan 22. stav 3);

2. način sprovođenja i primene mera zaštite na radu, utvrđenih u smislu clana 37. tačka 7. ovog zakona;

3. način osposobljavanja radnika koji obavljaju poslove zaštite na radu (clan 39. stav 2);

4. program o osposobljavanju radnika za bezbedan rad (clan 40. stav 1);

5. slučajeve i način provere radnika pod uticajem alkohola ili drugih sredstava zavisnosti (clan 56. stav 2).

Clan 55.

Direktor, odnosno privatni poslodavac su

odgovorni za sprovođenje i unapređivanje zaštite na radu.

Radnik koji organizuje ili rukovodi procesom rada (upravnik pogona, šef gradilišta, poslovođa i dr), odnosno privatni poslodavac (u daljem tekstu: odgovorni radnik) u skladu sa kolektivnim ugovorom svaki u svom delokrugu, odgovorni su za sprovođenje zaštite na radu, a naročito:

1. da se radnik raspoređuje na mesto rada na kome su sprovedene mere zaštite na radu;

2. da se radniku poveravaju zadaci koji neće imati štetne posledice na njegovo zdravstveno stanje i bezbednost;

3. da pristup zonama gde postoji opasnost mogu da imaju samo radnici kojima su data odgovarajuća uputstva;

4. da se na radna mesta sa posebnim uslovima rada raspoređuje radnik za koga je na propisan način utvrđeno da ispunjava posebne uslove, odnosno da se radniku koji posebne uslove ne ispunjava zabrani dalji rad na radnom mestu sa posebnim uslovima rada;

4a da se radniku može dati na upotrebu oruđe za rad, sredstva i oprema lične zaštite i opasne materije samo ako je obezbeđena dokumentacija propisana ovim zakonom;

4b da se radniku na upotrebu može dati oruđe za rad i instalacije samo ako je prethodno utvrđena njihova ispravnost na način i po postupku propisanim ovim zakonom;

4v da radnik može da radi samo u radnoj sredini gde su hemijske i fizičke štetnosti u dozvoljenim granicama;

5. da se sredstva rada, odnosno sredstva i oprema lične zaštite isključuje iz upotrebe, ako su neispravna i ako zbog nastalih promena ugrožavaju život ili zdravlje radnika;

6. da se sredstva rada, odnosno sredstva i oprema lične zaštite koriste prema njihovoj nameni i da ih upotrebljavaju, samo radnici kojima su poverena;

7. da se za vreme rada ne uživa alkohol ili druga sredstva zavisnosti, da radnik koji je pod uticajem alkohola ili drugih sredstava zavisnosti bude udaljen sa rada i da se ne puši na mestima gde to nije dozvoljeno;

8. da pri raspoređivanju radnika na mesto rada upozna radnika sa opasnostima, štetnostima i merama zaštite na radu;

9. da zabrani rad radniku koji se ne pridržava propisanih mera zaštite na radu i uputstva i koji ne koristi sredstva i opremu licne zaštite, ili odbije da postupi po uputstvu za bezbedan rad;

9a da zabrani rad radniku koji nije osposobljen za bezbedan rad;

9b da zabrani rad radniku koji se nije podvrgao lekarskom pregledu, ili je lekarskim pregledom utvrđeno da ne ispunjava uslove u pogledu zdravstvene sposobnosti.

Odgovorni radnik je dužan da preduzima i druge propisane mere zaštite na radu u skladu sa zakonom i aktom preduzeća.

Clan 56.

Radnik pod uticajem alkohola i drugih sredstava zavisnosti ne sme zapoceti, odnosno nastaviti rad.

Radnik je dužan da se podvrgne proveru da li je pod uticajem alkohola ili drugih sredstava zavisnosti u slucajevima i na nacin utvrđen kolektivnim ugovorom.

Proveru da li je radnik pod uticajem alkohola vrši preduzeće upotrebom alko-testa, po postupku koji je utvrđen za vršenje takve provere propisima o bezbednosti saobracaja.

Clan 57.

Radnik i odgovorni radnik iz clana 55. ovog zakona, koji se ne pridržava utvrđenih mera zaštite na radu i propisanih obaveza u smislu ovog zakona cini težu povredu radne obaveze.

Clan 58.

Radnik ima pravo da odbije da radi kad smatra da mu preti neposredna opasnost po život ili zdravlje zbog toga što nisu sprovedene propisane mere zaštite na radu sve dok se ne sprovedu odgovarajuće mere zaštite.

Radnik ima pravo da odbije da radi na orudu

za rad na mehanizovani pogon na kojem nisu postavljene propisane zaštitne naprave.

Clan 59.

Kada radnik odbije da radi zbog toga što smatra da mu preti neposredna opasnost po život i zdravlje, a preduzeće smatra da postupak radnika nije opravdan, dužni su da odmah izveste nadležnu inspekciju rada.

Radi ostvarivanja prava na zaštitu na radu, kao i ako se ne postupa po obaveštenju u smislu clana 54. ovog zakona, radnik ima pravo da podnese zahtev za zaštitu prava nadležnom organu u preduzeću.

Radnik ima pravo da podnese zahtev za zaštitu prava nadležnoj inspekciji rada ako se po zahtevu iz stava 2. ovog clana ne postupa u roku od osam dana, ili ako radnik smatra da tražene mere zaštite nisu sprovedene u smislu propisa o zaštiti na radu, odnosno kolektivnog ugovora, ili da je zabrana rada iz clana 55. stav 2. tac. 4. i 9. ovog zakona neosnovano izrecena.

Deo četvrti

NADZOR

Clan 60.

Inspekcijiski nadzor nad primenom zakona, drugih propisa o merama i normativima zaštite na radu, tehničkim merama koje se odnose na zaštitu na radu, akata preduzeća i kolektivnih ugovora vrši ministarstvo nadležno za poslove rada preko inspektora rada.

Poslove inspekcijiskog nadzora iz stava 1. ovog clana mogu da obavljaju inspektori rada koji imaju visoku stručnu spremu i to: tehnicki, šumarski, poljoprivredni fakultet, fakultet zaštite na radu (smer - odsek zaštite na radu), pravni, medicinski ili fakultet organizacionih nauka, sa najmanje tri godine radnog iskustva u struci i položenim stručnim ispitom za rad u organima državne uprave.

Inspekcijiski nadzor u oblasti trgovine,

ugostiteljstva i turizma, zanatskih i licnih usluga, finansijsko-tehnickih i poslovnih usluga, obrazovanja, nauke i informacija, zdravstvene i socijalne zaštite, u stambeno-komunalnim delatnostima, kao i poslove utvrđivanja ispunjenosti propisanih uslova iz zaštite na radu, mogu da obavljaju i inspektori rada koji imaju višu strucnu spremu odgovarajućeg smera, položen strucni ispit i tri godine radnog iskustva u struci.

Clan 60a.

Inspektor rada može da naredi da se sprovede i opšte priznata mera kojom se može otkloniti opasnost pri radu ili smanjiti štetnost po zdravlje radnika, ako se ta mera, zavisno od stepena razvoja privrede, može sprovesti.

Inspektor rada može da zahteva da mu preduzece stavi na uvid dokaze o stabilnosti objekta i pomocnih konstrukcija, o ispravnosti instalacija, oruda za rad, sredstava i opreme licne zaštite, kao i komfora radne sredine iz clana 48a ovog zakona.

Clan 60b.

Ako utvrđena povreda propisa o zaštiti na radu predstavlja nedostatak za cije su otklanjanje potrebna posebna investiciona ulaganja, a život i zdravlje radnika nisu teže ugroženi, inspektor rada može naložiti preduzecu da sacini poseban program o postupnom saobražavanju stanja sa propisima o zaštiti na radu. Programom iz stava 1. ovog clana utvrđuje se i rok realizacije pojedinih delova, odnosno celine programa.

Ako preduzece ne postupi po nalogu iz stava 1. ovog clana, inspektor rada rešenjem ce naložiti otklanjanje utvrđenih nedostataka u određenom roku.

Clan 60v.

Ako preduzece ne postupi po rešenju kojim se nalaže otklanjanje nedostataka iz zaštite na radu, inspektor rada zabranice rad na radnim mestima na koja se rešenje odnosi, dok se nedostaci ne otklone.

Clan 60g.

Inspektor rada je dužan da zabrani rad na mestu rada ako utvrdi da postoji neposredna opasnost po život radnika.

Inspektor rada može da zabrani rad na mestu rada kad utvrdi:

1. da je neposredno ugroženo zdravlje radnika;
2. da se koristi orude za rad na kome nisu primenjene mere zaštite na radu;
3. da se ne koriste propisana sredstva i oprema licne zaštite;
4. da radnik radi na radnom mestu sa posebnim uslovima rada, a ne ispunjava propisane uslove za rad na ovom radnom mestu, kao i ako se nije podvrgao lekarskom pregledu u predviđenom roku;

4a da nisu obezbedeni uslovi za rad iz clana 55. stav 2. ovog zakona;

5. da radnik nije osposobljen za bezbedan rad.

Zabrana rada iz st. 1. i 2. ovog clana traje onoliko koliko traju okolnosti zbog kojih je i izrecena.

Clan 60d.

Na osnovu izveštaja preduzeca o smrtnom slucaju, kolektivnoj povredi i teškoj povredi na radu, kao i o pojavi koja je ugrozila, ili bi mogla da ugrozi bezbednost radnika, inspektor rada je dužan da odmah ispita stanja na licu mesta i preduzme mere za otklanjanje uzroka koji su izazvali nastale posledice, odnosno pojave o kojima je obavešten.

Clan 60d.

Po prijemu obaveštenja od preduzeca da je radnik odbio da radi

zbog toga što smatra da nisu sprovedene propisane mere zaštite na radu, inspektor rada je dužan da odmah sprovede postupak i donese odgovarajuće rešenje.

Clan 60e.

Ako inspektor rada utvrdi da preduzece nije postupilo po prigovoru radnika o povredi njegovih prava u vezi sa zaštitom na radu u roku od osam dana od dana podnošenja prigovora, dužan je da sprovede postupak i donese odgovarajuće rešenje.

Clan 60ž.

Protiv rešenja inspektora rada može se izjaviti žalba u roku od osam dana od dana dostavljanja.

Žalba ne odlaže izvršenje rešenja kojim je naredena zabrana rada.

Clan 60z.

Nadzor u preduzecima koja proizvode predmete naoružanja i vojne opreme ili su za takvu proizvodnju opremljena, vrši se u skladu sa posebnim propisima.

Deo peti

KAZNENE ODREDBE

Clan 61.

Novcanom kaznom od 500 do 10.000 novih dinara a najviše do iznosa utvrdenog Zakonom o prekršajima, kaznice se za privredni prestup pravno lice ako:

1. ne obezbedi odgovarajuci tehnološko-projektni zadatak (clan 8);

2. izradi tehnicku dokumentaciju suprotno odredbi clana 9;

3. ne ugradi propisane mere zaštite na radu i ne izradi poseban prilog o zaštiti na radu u skladu sa ovim zakonom (clan 9);

5. proizvede i pusti u promet orude za rad na mehanizovani pogon bez propisane dokumentacije iz clana 12. ovog zakona;

5a postupi suprotno clanu 13;

6. izvrši rekonstrukciju, odnosno izmenu na orudu za rad i ne obezbedi propisane mere zaštite (clan 15);

7. proizvede i puste u promet sredstva i opremu licne zaštite suprotno clanu 15;

8. proizvede i pusti u promet opasnu materiju

bez propisane dokumentacije iz clana 16;

8a od ovlašćenog preduzeca ne obezbedi, odnosno ne pribavi propisani strucni nalaz (clan 16a);

9. narucilac oruda, odnosno sredstava i opreme licne zaštite ne dostavi uvozniku uslove u pogledu zaštite na radu (clan 17. stav 1);

10. izvrši uvoz oruda za rad na mehanizovani pogon i sredstava i opremu licne zaštite na radu suprotno clanu 17. stav 2;

10a stavi u promet uvezeno orude za rad, odnosno sredstva i opremu licne zaštite bez propisane dokumentacije (clan 17. stav 3);

10 b izvrši uvoz, odnosno stavi u promet opasne materije suprotno clanu 17a;

11. izvrši uvoz opasne materije suprotno clanu 19;

13. ne sastavi zapisnik o strucnom nalazu sa zakljuckom da li su obezbedene mere zaštite na radu (clan 29);

14. ne izvrši na propisan nacin lekarski pregled radnika koji rade na radnim mestima sa posebnim uslovima rada (clan 32. stav 2);

Za prekršaj iz stava 1. ovog clana kaznice se i odgovorno lice u pravnom licu novcanom kaznom od 50 do 1.000 dinara a najviše do iznosa utvrdenog Zakonom o prekršajima.

Za prekršaj iz stava 1. ovog clana kaznice se i poslodavac koji nema svojstvo pravnog lica novcanom kaznom od 200 do 5.000 novih dinara, a najviše do iznosa utvrdenog Zakonom o prekršajima.

Clan 62.

Novcanom kaznom od 300 do 8.000 novih dinara a najviše do iznosa utvrdenog Zakonom o prekršajima kaznice se za prekršaj pravno lice ako:

1. ne uredi zaštitu na radu na nacin utvrden u clanu 1. stav 1;

2. ne preduzme mere za zaštitu zdravlja i bezbednost radnika i za sprecavanje profesionalnih oboljenja radnika (clan 6);

3. ne organizuje rad na nacin i sredstvima kojima se obezbeduje zaštita na radu u smislu clana 7;

4. izda odobrenje za gradnju objekta suprotno članu 10;
5. izda upotrebnu dozvolu suprotno članu 11;
6. ne postupi na način i po postupku utvrđenom u članu 18;
7. ne izradi elaborat i ne prijavi radove (član 20);
8. postupi suprotno članu 21;
9. ne postupi u skladu sa članom 22. stav 1;
10. ne izvrši ispitivanja propisanih oruda za rad u rokovima (član 23);
11. ne obezbede dokaze o ispravnosti električnih instalacija (član 24);
12. ne izvrši ispitivanja u smislu člana 25;
 - 12a ne izvrši ispitivanja izolacionih aparata za zaštitu disajnih organa u propisanim rokovima (član 25a);
13. ne utvrdi kriterijume za utvrđivanje radnih mesta sa posebnim uslovima rada (član 30);
14. ne uputi radnika na prethodni i periodični lekarski pregled (član 32. stav 1);
15. rasporedi radnika na radno mesto sa posebnim uslovima rada suprotno članu 34;
16. ne dostavi podatke o posebnim uslovima rada (član 35. stav 1);
17. ako postupi suprotno odredbama člana 35;
18. ne organizuje poslove zaštite na radu (član 36);
19. ne izvrši osposobljavanje radnika iz oblasti zaštite na radu (član 37. tac. 1 - 6, član 38. i član 39. stav 4);
21. ne obezbedi pružanje prve pomoći za slučaj povrede radnika na radu (član 43);
22. ne izda povređenom radniku propisanu ispravu o povredi na radu (član 44);
 - 22a ne vodi evidenciju iz člana 45. ovog zakona;
23. ne izvesti nadležnu inspekciju rada o smrtnoj, kolektivnoj i teškoj povredi na radu, kao i o pojavi koja bi mogla da ugrozi bezbednost radnika (član 46);
24. ne omogući i ne obezbedi inspektorima rada ulazak u preduzeće, kao i pregled radilišta, prostorija i uređaja i uvid u isprave i podatke potrebne za vršenje nadzora (član 47);
25. ne otkloni utvrđene nedostatke ili

nepravilnosti čije je otklanjanje naredeno rešenjem inspekcije rada i ne izvesti inspekciju rada o izvršenju rešenja u propisanom roku (član 48);

25a ne dostavi u određenom roku dokaze iz člana 48a;

26. ne izvesti nadležnu inspekciju rada o početku rada ili promena koje utiču na uslove rada (član 49);

26a ne utvrdi ili ne izda na upotrebu sredstva i opremu lične zaštite koja pripadaju radniku (član 51);

27. ne utvrdi odgovornost direktora, odnosno poslodavca i odgovornost radnika za sprovođenje zaštite na radu (član 55).

Za prekršaj iz stava 1. ovog člana kaznice se i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom od 200 do 5.000 dinara, a najviše do iznosa utvrđenog Zakonom o prekršajima.

Za prekršaj iz stava 1. ovog člana kaznice se i poslodavac koji nema svojstvo pravnog lica novčanom kaznom od 150 do 4.000 novih dinara, a najviše do iznosa utvrđenog Zakonom o prekršajima.

Član 62a.

Novčanom kaznom od najmanje 100 do 1.000 novih dinara, a najviše do iznosa utvrđenog Zakonom o prekršajima, kaznice se za prekršaj direktor ako ne utvrdi:

1. obim, način i rokove pregleda i ispitivanja oruda za rad, električnih instalacija i instalacija fluida, postupak njihovog održavanja u ispravnom stanju i vođenje evidencije o održavanju (član 22. stav 3. ovog zakona);

2. način sprovođenja i primene mera zaštite na radu utvrđenih u smislu člana 37. tačka 7. ovog zakona;

3. način osposobljavanja radnika koji obavljaju poslove zaštite na radu (član 39. stav 2. ovog zakona);

4. program o osposobljavanju radnika za bezbedan rad (član 40. stav 1. ovog zakona);

5. slučajeve i način provere radnika pod uticajem alkohola ili drugih sredstava zavisnosti

(clan 56. stav 2. ovog zakona).

Novcanom kaznom od najmanje 200 do 5.000 novih dinara, a najviše do iznosa utvrđenog Zakonom o prekršajima, za prekršaj iz stava 1. ovog clana kaznice se poslodavac koji nema svojstvo pravnog lica.

Clan 62b

Novcanom kaznom od 1.500 do 450.000 novih dinara kaznice se za privredni prestup pravno lice ako:

1. preglede i ispitivanja iz cl. 10, 16a, 18, 22, 23, 24, 25, 25a. i 33. ovog zakona vrši bez propisanog ovlašćenja;

2. osposobljavanje radnika za bezbedan rad vrši bez propisanog ovlašćenja (clan 41).

Novcanom kaznom od 300 do 30.000 novih dinara kaznice se za privredni prestup iz stava 1. ovog clana i direktor.

Clan 63. brisan

Clan 64.

Novcanom kaznom u iznosu od 60 dinara kaznice se za prekršaj na licu mesta odgovorni radnik u pravnom licu ako dozvoli radniku da radi sa neispravnim orudem za rad, da upotrebi neispravna sredstva i opremu licne zaštite, i privremeno ne zabrani rad radniku u slucajevima iz clana 55. ovog zakona.

Za prekršaj iz stava 1. ovog clana kaznice se i poslodavac koji nema svojstvo pravnog lica novcanom kaznom u iznosu od 600 dinara.

Novcanu kaznu za prekršaj iz stava 1. ovog clana naplacuje na licu mesta inspektor rada nadležan za vršenje neposrednog nadzora.

Clan 65.

Novcanom kaznom u iznosu od 50 dinara, kaznice se za prekršaj radnik:

1. ako obavlja svoj posao suprotno clanu 50;

2. ako ne pristupi osposobljavanju i proveru osposobljenosti iz zaštite na radu (clan 52);

3. ako ne obavi prethodni, odnosno periodicni pregled (clan 53);

4. ako postupi suprotno clanu 54;

5. ako radi pod uticajem alkohola ili drugih sredstava zavisnosti (clan 56).

Novcanu kaznu za prekršaj iz stava 1. ovog clana naplacuje inspektor rada na licu mesta.

Deo šesti

PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Clan 66.

Preduzeca ovlašćena na osnovu propisa koji su važili do stupanja na snagu ovog zakona da vrše periodicne preglede i ispitivanja oruda za rad i radne sredine, kao i obucavanje radnika iz zaštite na radu uskladice svoje poslovanje sa odredbama ovog zakona u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Clan 67.

Ministarstvo nadležno za poslove rada donece, u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona, bliže propise o:

1. sadržaju elaborata o uredenju gradilišta;

2. uslovima koje mora da ispunjava preduzece koje vrši propisane preglede i ispitivanja i osposobljavanje radnika;

3. postupku prethodnih i periodicnih pregleda radnika;

4. postupku i rokovima periodicnih pregleda i ispitivanja radne sredine i oruda za rad;

5. sadržini i nacinu izdavanja liste o povredi na radu;

6. vodenju evidencije;

7. javnoj ispravi.

Do donošenja propisa iz stava 1. ovog clana primenjivace se propisi, i to:

1. Pravilnik o postupku i rokovima periodicnih pregleda i ispitivanja radne sredine i oruda za rad ("Sl. glasnik SRS", br.8/80 i 15/80);

2. Pravilnik o postupku prethodnih i periodicnih lekarskih pregleda radnika ("Sl.

glasnik SRS", broj 10/79);

3. Pravilnik o vodenju evidencije o povredama na radu ("Sl. glasnik SRS", br. 10/79 i 47/80);

4. Pravilnik o izdavanju isprava iz zaštite na radu ("Sl. glasnik SRS", broj 54/80);

5. Pravilnik o izdavanju isprava u oblasti zaštite na radu ("Službeni list SAPV", broj 22/77);

6. Pravilnik o strucnom kadru i opremi organizacija udruženog rada koje za svoje potrebe vrše periodicne preglede i ispitivanja hemijskih štetnosti i mikroklike ("Službeni list SAPV", broj 22/77);

7. Pravilnik o evidencijama povreda na radu ("Službeni list SAPV", broj 21/83);

8. Pravilnik o vršenju prethodnih i periodicnih lekarskih pregleda radnika ("Službeni list SAPV", broj 16/84);

9. Pravilnik o vršenju prethodnih i periodicnih pregleda radnika ("Sl. list SAP Kosovo", broj 25/75).

Clan 68.

Do donošenja propisa o opštim i posebnim merama zaštite na radu, ukoliko nisu u suprotnosti sa ovim zakonom, primenjivace se mera zaštite na radu (pravila) sadržana u sledecim propisima:

1. Pravilnik o posebnim merama zaštite na radu na preradi nemetalnih minerala ("Službeni glasnik SRS", broj 2/83);

2. Pravilnik o posebnim merama zaštite na radu u železnicom saobraćaju ("Službeni glasnik SRS", broj 19/85);

3. Pravilnik o posebnim merama zaštite na radu pri proizvodnji i preradi obojenih metala ("Službeni glasnik SRS", broj 19/85);

4. Pravilnik o posebnim merama zaštite na radu u crnoj metalurgiji ("Službeni glasnik SRS", broj 25/87);

5. Pravilnik o opštim merama zaštite na radu za gradevinske objekte namenjene za radne i pomocne prostorije ("Službeni glasnik SRS", broj 29/87);

6. Pravilnik o posebnim merama zaštite na radu u šumarstvu ("Službeni glasnik SRS", broj 33/88);

7. Pravilnik o posebnim merama zaštite na radu pri mehanickoj preradi i obradi drveta i slicnih materijala ("Službeni glasnik SRS", broj 51/83);

8. Pravilnik o opštim merama zaštite na radu od opasnog dejstva elektricne struje u objektima namenjenim za rad, radnim prostorijama i na radilištima ("Službeni glasnik SRS", broj 21/89).

Clan 69.

Do donošenja propisa o opštim i posebnim merama zaštite na radu, ukoliko nisu u suprotnosti sa ovim zakonom, primenjivace se mere zaštite na radu (pravila), sadržana u sledecim propisima:

1. Opšti pravilnik o higijenskim i tehnickim zaštitnim merama pri radu ("Službeni list FNRJ", br. 16/47, 35/50), (osim cl.26. do 32, cl. 50. do 75, cl.78. do 86, cl.88. do 99, cl.104. do 151. i cl.184. do 186);

2. Pravilnik o higijenskim i tehnickim zaštitnim merama pri radu u kudeljarama ("Sl. list FNRJ", broj 56/47);

3. Pravilnik o higijenskim i tehnickim zaštitnim merama pri radu u grafickim preduzecima ("Sl. list FNRJ", broj 56/47);

4. Pravilnik o higijenskim i tehnickim zaštitnim merama pri radu u kamenolomima i ciglanama kao i kod vadenja gline, peska i šljunka ("Sl. list FNRJ", broj 69/48), osim cl.58. do 61;

5. Pravilnik o tehnickim i zdravstvenotehnickim zaštitnim merama na radovima pri hemijsko-tehnoškim procesima ("Sl. list FNRJ", broj 55/50 - Prilog broj 9);

6. Pravilnik o higijenskim i tehnickim zaštitnim merama pri ronilackim radovima ("Sl. list VNRJ", broj 36/58);

7. Pravilnik o higijensko-tehnickim zaštitnim merama pri lucko-transportnom radu ("Sl. list FNRJ", broj 14/64);

8. Pravilnik o zaštiti na radu pri termickom obradivanju legura lakih metala u kupatilima sa nitratnim solima ("Sl. list SFRJ", broj 48/65);

9. Pravilnik o zaštiti na radu pri održavanju motornih vozila i prevozu motornih vozila ("Sl. list SFRJ", broj 55/65);

10. Uputstvo o načinu vršenja nadzora nad pridržavanjem propisa o zaštiti na radu u organima unutrašnjih poslova i ustanova organa unutrašnjih poslova ("Sl. list SFRJ", broj 55/65);

11. Pravilnik o zaštiti na radu pri utovaru tereta u teretna motorna vozila i istovaru tereta iz takvih vozila ("Sl. list SFRJ", broj 17/66);

12. Uputstvo o načinu vršenja nadzora nad pridržavanjem propisa o zaštiti na radu u preduzecima koja proizvode za određene vojne potrebe ("Sl. list SFRJ", broj 23/66);

13. Pravilnik o zaštiti na radu i o tehničkim merama za razvijace acetilena i acetilenske stanice ("Službeni list SFRJ", br. 6/67, 29/67, 27/69 i 52/90);

14. Pravilnik o tehničkim normativima pri rukovanju eksplozivnim sredstvima i miniranju u rudarstvu ("Sl. list SFRJ", br.26/88 i 63/88);

15. Naredba o zabrani upotrebe motornih benzina za odmaščivanje, pranje ili čišćenje metalnih delova predmeta od drugog materijala ("Sl. list SFRJ", broj 23/67);

16. Pravilnik o zaštiti na radu u poljoprivredi ("Sl. list SFRJ", broj 34/68);

17. Pravilnik o obezbeđivanju smeštaja i ishrane radnika odnosno njihovog prevoza od mesta stanovanja do mesta rada i natrag ("Sl. list SFRJ", broj 41/68);

18. Pravilnik o zaštiti na radu u građevinarstvu ("Sl. list SFRJ", br. 42/68 i 45/68), osim člana 3;

18a Pravilnik o sredstvima lične zaštite na radu i ličnoj zaštitnoj opremi ("Službeni list SFRJ", broj 35/69);

20. Pravilnik o zaštiti na radu pri izradi eksploziva i baruta i manipulisanja eksplozivima i barutima ("Sl. list SFRJ", broj 55/69);

21. Pravilnik o posebnim merama i normativima zaštite na radu pri preradi i obradi kože, krzna i otpadaka kože ("Sl. list SFRJ", broj 47/70);

22. Pravilnik o opremi i postupku za pružanje prve pomoći i organizovanju službe spasavanja u slučaju nezgode na radu ("Sl. list SFRJ", broj 21/71);

22a Pravilnik o merama i normativima zaštite na radu na orudima za rad ("Službeni list

SFRJ", broj 18/91);

23. Pravilnik o opštim merama i normativima zaštite na radu od buke u radnim prostorijama ("Sl. list SFRJ", broj 21/92).

Član 70.

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaju da važe:

1. Zakon o zaštiti na radu ("Službeni glasnik SRS", br. 21/78, 23/78, 22/79 i 10/85);

2. Odredbe člana 3. Zakona o izmenama i dopunama zakona kojima su određene novčane kazne za privredne presteupe ("Službeni glasnik SRS", broj 6/89);

3. Odredbe člana 60. Zakona o izmenama zakona kojima su određene novčane kazne za prekršaje ("Službeni glasnik SRS", broj 6/89);

4. Zakon o zaštiti na radu ("Službeni list SAPV", br. 13/75, 14/78, 22/88 i 23/85);

5. Odredbe člana 44. Zakona o izmenama zakona kojima su propisane kazne za privredne presteupe i prekršaje ("Službeni list SAPV", broj 22/89);

6. Zakon o zaštiti na radu ("Sl. list SAPK", br. 25/76, 34/78, 3/80 i 32/88).

Direktor je dužan da pitanja iz člana 25. ovog zakona uredi u roku od tri meseca od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 71.

Kolektivni ugovori zaključeni do dana stupanja na snagu ovog zakona uskladiće se sa ovim zakonom u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Ako su opštim aktom uređena pitanja i odnosi za koje je ovim zakonom predviđeno da se uređuju kolektivnim ugovorom, smatra se da je preduzeće ova pitanja i odnose uredilo na odgovarajući način.

Član 72.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije".